

MOR DOSYA PDR

Yayına Hazırlayanlar

Ceyda Karadas
Emine Ebru Çitil
Emirhan Deniz Çelebi
Nazlı Hazar
Tuğba Yavuz

Materyal Geliştirme Ekibi

Emirhan Deniz Çelebi,
Liana Erişsever, Nayat Artun,
Özge Gültekin, Özlem Sağlam Ok

Editör

İlayda Ece Ova

Tasarım ve Uygulama

Başak Nur Vanlıoğlu

Mor Dosya çalışması Sabancı
Vakfı desteğiyle Haziran 2018 – Mayıs
2019 tarihleri arasında Mor Sertifika
Programı kapsamında yürütülmüştür.

Sevgili Meslektaşımız;

“Neredeyiz?: Dur ve Düşün” oyunu, öğrencilerimizin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık kazanması amacıyla hazırlanmıştır. Bu oyunu oynamaya başlamadan önce lütfen aşağıdaki yönerge ve hatırlatmaları dikkatlice okuyunuz.

Bu etkinliği müfredat içerisinde denk gelen haftalarda gerçekleştirebilirsiniz. Aşağıda müfredatta belirtilen hangi haftalarda bu etkinliği gerçekleştirebileceğinizle ilgili önerilerimizi görebilirsiniz.

Değerler Eğitimi Çalışmaları	10. Sınıf Müfredatı	11. Sınıf Müfredatı
-Saygı -Empati -Hoşgörü	23: Başkalarının kendisi ile ilgili görüşlerinin bireyin kendini algılama biçimini nasıl etkilediğini fark eder.	52: Kişisel özgürlükler ile toplumsal yaşamı düzenleyen kurallar arasında bağlantı kurar.
	24: Bireyin kendini algılama biçiminin davranışlarını nasıl etkilediğini fark eder.	12. Sınıf Müfredatı
	45: Kişiler arası ilişkilerde esnek ve hoşgörülü olur.	49: İnsanları olduğu gibi kabul eder.

Oyuna yönelik her türlü yorum ve önerinizi morsertifikaprogrami@sabanciuniv.edu adresinden bizlere ulaştırabilirsiniz.

PDR Ekibi

Mor Dosya 2019

NEREDEYİZ DUR VE DÜŞÜN?

Oyuna Başlamadan Önce...

Etkinliğin uygulanmasıyla ilgili:

“Neredeyiz?: Dur ve Düşün” etkinliğini uygulama alanınıza göre iki farklı şekilde gerçekleştirebilirsiniz:

Eğer sınıfınızdaki tüm öğrencilerin yan yana dizilebileceği ve öne doğru ilerleyebilecekleri bir **alan var ise** (okul koridoru, okul bahçesi, okul spor salonu gibi) etkinliğin bu şekilde yapılması daha eğlenceli olacaktır. Bu durumda öğrencilerinizi tek sıra halinde yan yana diziniz.

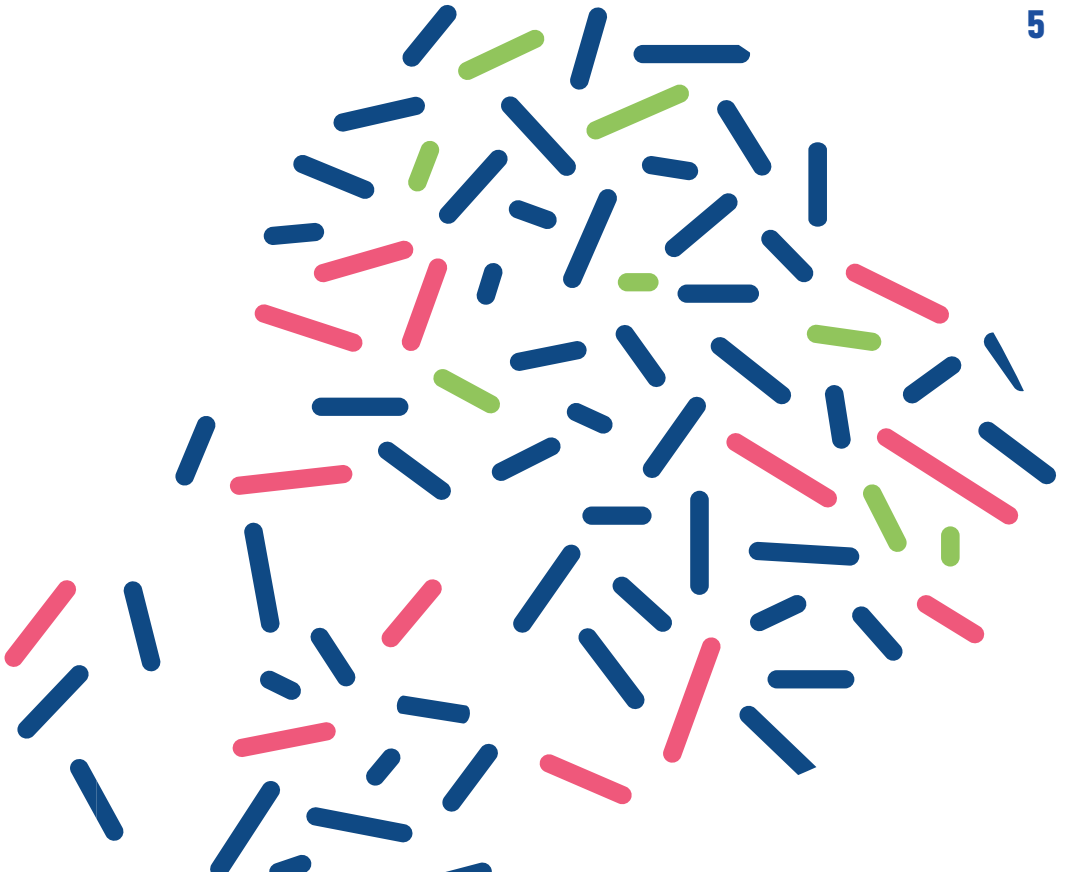
- 4** *Eğer böyle bir alanınız yoksa*, öğrenciler sınıfta yerlerinde oturarak da bu etkinliğe katılabilirler. Bu durumda, etkinliğe başlamadan önce **etkinlik kartını** (Ek-1) öğrenci sayısı kadar fotokopiyle çoğaltarak her bir öğrencinize bir tane dağıtınız.

Rol kartlarıyla ilgili:

Ekte göreceğiniz rol kartlarında çeşitli sosyoekonomik düzeylerden, cinsiyet kimliklerinden ve cinsel yönelimlerden birçok kişi temsil edilmektedir. Bu farklı temsillerin amacı, öğrencilerin farklı özelliklere ve arka planlara sahip kişilerle empati kurabilmelerini ve bu kişilerin toplumsal cinsiyet çerçevesinde karşılaştıkları problemleri anlayabilmelerini sağlamaktır. Bu sebeple de mümkün olduğunca farklı rol kartının etkinlik süresince okunması, bu farklılıkların temsiliyeti açısından fay-

dalı olacaktır. Ancak bazı rol kartlarında belirtilen, cinsiyet kimliklerine veya cinsel yönelime dair bilgilerin verilmesinin öğrenci kitlenize uygun olmadığını veya bu ifadelerin kendi güvenliğini tehdit eden bir durum yaratacağını düşünüyorsanız, bu kartları oyundan çıkarıp hemen altında belirtilen “**Alternatif Kart**”ı kullanabilirsiniz.

Bu oyun için örnek teşkil etmesi açısından 24 adet rol kartı hazırlanmıştır. Eğer sınıf mevcudunuz rol kartının sayısından fazla ise aynı kartları fotokopi yoluyla çoğaltarak veya elinizle küçük kesilmiş kağıtlara yazarak yeterli sayıda rol kartına ulaşabilirsiniz. Aynı rol kartının birden fazla öğrencide olmasında herhangi bir sakınca yoktur.

Yönerge

1. Öğrencilere etkinliğin iki ders saatinde uygulanacağını söyleyiniz.
2. “*Oyuna Başlamadan Önce*” kısmında belirtilen gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra her öğrenciye bir tane olmak üzere rol kartlarını rastgele dağıtınız.
3. Kartlarda yazan rolleri herkesin içinden okumasını ve bu rolleri oyun süresince birbirleriyle paylaşmamaları gerektiğini söyleyiniz. Öğrenciler isterlerse rol kartlarını okuduktan sonra ceplerine koyabilirler veya rol okunmayacak şekilde ters olarak masalarının üzerlerine bırakabilirler.
4. Öğrencilerden, kartlarda yazan role girmelerini isteyiniz ve öğrencilere rolü benimseyebilmeleri adına bir süre tanıyınız.

6

Öğrencilerin role girmelerini kolaylaştırmak adına şu soruları düşünmelerini isteyebilirsiniz:

“Geçmiş yaşıantınızı gözünüzün önünden geçirin.

Günlük hayatınızda neler yaparsınız, nelerden hoşlanırsınız? Aile hayatınızı düşünün; aile bireyleriyle ilişkileriniz nasıl? Boş zamanlarınızı nasıl geçiriyorsunuz?” gibi. Etkinliğin bu kısmını öğrencilerin gözlerini kapattırarak gerçekleştirebilirsiniz. İsterseniz soruları çeşitlendirebilirsiniz.

5. Öğrencilere çeşitli durumlar okuyacağınızı belirtiniz. Etkinlik ayakta oynanıyorsa, öğrenciler “evet” dedikleri, yani katıldıkları her durum için öne doğru bir adım atmalılar. Etkinlik oturarak oynanıyorsa öğrenciler, “evet” dedikleri, yani katıldıkları her durum için onlara önceden dağıttığınız **aktivite kartlarında** sırayla birer ayak izinin içini doldurmalılar. Öğrencilerin yönergeyi iyi anladıklarından emin olduktan sonra durumları okumaya başlayabilirsiniz.
6. Durum kartınızda yazan durumları sırayla okumaya başlayınız. Okuduğunuz her bir durumdan sonra birkaç saniye düşünceleri için biraz süre veriniz.

Birkaç durum okuduktan sonra öğrencilere ne hissettiklerini, neden adım attıklarını veya atmadıklarını sorabilirsiniz veya bu konuda düşüncelerini isteyebilirsiniz. Özellikle oyunun başından beri hiç adım atmayan veya sürekli adım atan öğrenciler varsa onlarla sohbet etmeyi deneyebilirsiniz. Bunu yaparken amacınız öğrencinin rol kartını açıklamasını sağlamak değil, öğrencinin duygularını ifade etmesine aracılık etmek, böylece oyuna katılımı artırmaktır.

Tüm durumlar okunduktan sonra öğrencilerden rol kartlarında yazan detayları paylaşmalarını isteyiniz. Her öğrenci rol kartında yazanı paylaşmak zorunda değildir. Öğrenci kendini rahatsız hissediyor ve/veya paylaşmak istemiyor olabilir. Öğrenci aktivite sonrası soruları tartışılırken paylaşmak istiyorsa paylaşabilir.

7. Bütün rol kartlarını toplayarak öğrencilerden rollerinden çıkmalarını sağlayınız.

8

8. Öğrenciler rolden çıktıktan sonra “**Aktivite Değerlendirme Soruları**”nı temel alarak onlarla etkinlik hakkında konuşunuz. Gerekli görürseniz siz de konuyla ilgili sorular üretebilirsiniz. Her öğrencinin duygu ve düşüncelerini paylaşması için alan açtığınızdan emin olunuz.

Aktivite Değerlendirme Soruları

- Etkinlik sizce nasıl geçti? Etkinlik boyunca neler hissettiniz?
- Farklı bir rolü canlandırmak nasıldı?
- Durumlara katılıp katılmadığınıza karar vermek size nasıl hissettirdi?
- Oyun esnasında birbirinizin rollerini tahmin edebildiniz mi?
- Sizce neden bazılarınız adım atarken bazılarınız yerinde durdu?
- Rol kartlarında detayları yazan kişileri tanıyor musunuz?
- Sizce bu oyun ile günlük hayatımız arasında nasıl bir bağ kurulabilir?

***Not:** Buradaki sorular uygulayan öğretmen tarafından geliştirilebilir, yeni sorular eklenebilir.

EK- 1 ROL KARTLARI

ROLLER

1. Ailesiyle beraber yaşayan, bekar ve çalışan bir kadını.
2. Çok düşük geliri olan bekar bir erkeğim.
3. 45 yaşında bekar bir kadını.
4. Fiziksel engeli olan bir erkeğim.
5. Özel bir lisede okuyan genç bir kadını.
6. Muhafazakar (tutucu) bir şehirde yaşayan 17 yaşında eşcinsel bir erkeğim.

Alternatif: Muhafazakar (tutucu) bir şehirde yaşayan 17 yaşında feminen özelliklere sahip bir erkeğim.

7. Trans kadını.

Alternatif: Kadını.

8. Bir konfeksiyon (hazır giyim eşyası dikimi) işçisiyim.
9. Yüksek gelirli bir inşaat mühendisiyim.
10. 1,5 senedir iş arayan evli bir erkeğim.
11. Sokakta yaşayan göçmen bir erkeğim.
12. Yalnız yaşayan bekar bir kadını.
13. Küçük bir köyde yaşayan bir çiftçinin en küçük oğluyum.
14. Amerika'da burslu doktora yapan genç bir kadını.
15. Bir iş kazası sonucu emekli olmak zorunda kalmış 45 yaşında bir erkeğim.

16. Okuduğum okulun müdürünün 16 yaşındaki kızılım.
17. 18 yaşında lise öğrencisi bir erkeğim.
18. Büyük bir şehirde yaşayan feminen özelliklere sahip bekar bir kadını.
19. Biseksüel bir erkeğim.
Alternatif: Erkeğim.
20. Ünlü ve eşcinsel bir erkeğim.
Alternatif: Ünlü, yüksek gelirli, bekar bir erkeğim.
21. Erkek Fatma olarak bilinen genç bir kadını.
22. Boşanmış 25 yaşında bir kadını.
23. Boşanmış 25 yaşında bir erkeğim.
24. Feminen bir erkeğim.

10 EK - 2 DURUMLAR

1. İstedığım mesleği seçebileceğimi biliyorum / seçtim.
2. Doktordan ya da sağlık ocağından özgürce ve herhangi bir olumsuzlukla karşılaşmadan faydalanabiliyorum.
3. Evin ekonomik durumuna katkıda bulunmak zorunda değilim.
4. Okulda arkadaşlarım cinsel yönelimimle ilgili kırıncı şakalar yapmazlar(dı).
5. Kimsenin yardımı olmadan toplu taşıma kullanabilirim.
6. Çocuk evlatlık edinebilirim.
7. Herhangi bir şiddete maruz kalmadan okula gidebilirim.
8. Başıma olumsuz bir şey gelirse ailemle rahatça paylaşabilirim.
9. Alışveriş merkezinde ya da çarşıda rahatça dolaşabilirim.
10. İnsanların 'ne zaman evleneceksin' sorularıyla karşılaşmam / karşılaşmadım.

Değerli Meslektaşımız;

“Şarkı Sözleri ve Deyimlerle Toplumsal Cinsiyet” etkinliğinin amacı; seçilen temalar doğrultusunda öğrencilerin toplumsal cinsiyet kavramı hakkında düşünmelerine, farkındalık kazanmalarına ve fikirlerini beyan etmelerine yardımcı olmaktır.

Bu etkinlikte toplumsal cinsiyeti vurgulayan “Adam”, “Erkek”, “Kadın”, “Kız” gibi temalar üzerinden dilimize yerleşmiş deyim ve atasözlerini, dinlediğimiz şarkıları incelemekteyiz. Bu temalar “adam, erkek, kadın, kız” gibi kavramların kullanım biçimlerinin toplumsal cinsiyet konusunda önemli örnekleri barındırması ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin doğrudan ifadelerini içermelerinden ötürü seçilmiştir. İçerikte bu sözcüklerin TDK anlamlarıyla beraber, bu sözcükleri içeren ve toplumsal cinsiyete vurgu yapan bazı deyimleri, benzer temadaki bazı şarkı sözlerini ve örnek yönlendirme sorularını bulacaksınız. Her bir temayla ilgili kullanabileceğiniz birden fazla şarkı sözü ve/veya tanım içerikte bulunmaktadır. İsterseniz bu şarkı sözlerinin tamamını kullanarak, isterseniz içlerinden birer tane şarkı dinleterek etkinliği gerçekleştirebilirsiniz. Şarkı sözlerinin verildiği kısımlarda bizim özellikle dinletmenizi önerdiğimiz şarkıların ayrıca işaretlendiğini görebilirsiniz.

11

Etkinliğin şarkı sözleriyle ilgili bölümüne geçmeden önce o temaya ilişkin derlenmiş kelime ve deyim tanımlarını sesli okuyarak veya tahtaya yazarak sınıf içerisinde vermeniz, etkinliğin devamında öğrencilerin şarkı sözlerinde geçen ifadelerle ilgili bilgi sahibi olması adına faydalı olacaktır.

Tanımlar ve şarkı sözlerini kullanarak gerçekleştirdiğiniz etkinliğin ardından aşağıdaki örnek soruları kullanarak veya benzer sorular üreterek öğrencilerin ele alınan temaları tartışmasını ve değerlendirmesini sağlayınız.

- ‘Adam gibi’ benzetmesi size hangi duyguları ağırlıklı olarak hissettiriyor?
- “Evde kalmak” ne demektir, bu tabir size ne düşündürüyor?
- Dinlediğiniz şarkıda kadın temsili nasıldır? Kadın olmak hangi davranışlarla özdeşleştirilmiştir?
- Dinlediğiniz şarkıda erkek temsili nasıldır? Erkek olmak hangi davranışlarla özdeşleştirilmiştir?
- Ağlamak sadece kadınlara mı özgüdür?

...gibi, şarkılarda ve tanımlarda geçen ifadelere vurgu yaparak öğrencileri toplumsal cinsiyet rolleri hakkında düşünmeye ve tartışmaya yönleltebilecek sorularla sınıf içi tartışma ortamını başlatabilirsiniz. Bu etkinliğin amacı cinsiyetlere atfedilen toplumsal anlamlara ve bu anlamların yarattığı durumlara ilişkin farkındalık kazandırmaktır.

Bu etkinliği müfredat içerisinde denk gelen haftalarda gerçekleştirebilirsiniz. Aşağıda müfredatta belirtilen hangi haftalarda bu etkinliği gerçekleştirebileceğinizle ilgili önerilerimizi görebilirsiniz.

Oyuna yönelik her türlü soru, yorum ve önerinizi **morsertifkaprogrami@sabanciuniv.edu** adresinden bizlere ulaştırabilirsiniz.

ŞARKI SÖZLERİ VE DEYİMLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET

“Adam” Teması

Tanımlar:

TDK / Adam:

a. 1. İnsan. **2.** Erkek kişi, kadın karşıtı: İyi bir adam isterse, babası da verirse varacak. -M. Ş. Esenal. **3.** Birinin yanında bulunan ve işini yapan kimse: Kendisi gayet kibirli, öfkeli olduğu için hizmetçileri ve adamları korkarlar. -K. Tahir. **4.** Birinin yararlandığı, kullandığı kimse: Hemen hepsi para çevrelerinin adamlarıydı. -C. Meriç. **5.** Nazını çeken kimse: O benim adamımdır, hiçbir ricamı geri çevirmez. **6.** Görevli kimse: Artık şunları toplatsak, dedi, kavasa söylemeniz de bir adam buluverse. -R. H. Karay. **7.** İyi huylu, güvenilir kimse. **8.** Bir alanı benimseyen kimse. **9.** hlk. Eş, koca.

TDK / Adam Gibi:

1. terbiyeli, akıllı uslu 2. adamlığa, insanlığa yaraşır yolda: "İyi bir adam isterse, babası da verirse varacak." M. Ş. Esendal.
3. İyice: "Kendisi gayet kibirli, öfkeli olduğu için hizmetçileri ve adamları korkarlar." - K. Tahir

TDK / Adam Etmek:

1. eğitmek, yetiştirmek, topluma yararlı duruma getirmek.
2. bir yeri düzene sokmak. 3. işe yarar duruma getirmek

TDK / Adam Olmak:

1. gelişmek, büyümek. 2. iyi yetişmek, iyi bir duruma gelmek. 3. toplum kurallarına uyuyor olmak

14 TDK / Adama Benzemek (veya dönmek):

1. giyim kuşamıyla, davranışlarıyla insana yakışır bir biçim almak: "Bak gördün mü, isteyince adama dönüyorsun."
- E. Işınsu. 2. beğenilir duruma gelmek: "Şimdiki belediye başkanı saye-sinde şehir adama benzedi."

TDK / Adamdan Saymak:

1. bir kimseye gereğinden fazla değer vermek, saygı duymak

TDK / Adam Yerine Koymak:

1. adamdan saymak, varlığını kabul etmek: "Anasını durmadan, nefes al-dırmadan azarlıyor, babasını adam yerine koymuyor, ağzını açarken sus-turuyordu." - R. H. Karay. "Adam hesabına koyup bir hatır sormaz, bir çift lakırtı etmezler." - M. Ş. Esendal

Şarkılar:

Serdar Ortaç - Adam Gibi

“Adam gibi yürekli ol çık karşıma bak yüzüme”

Lara - Adam Gibi Adam

“Adam gibi adam yok nerde anam ya da bize rast gelmez”

Güllü - Adam Gibi

“Adam gibi sev beni/Benim sevdiğim gibi”

Şahsenem - Adam Gibi Bir Adam Olmadın

“Niçin adam gibi bir adam olmadın/.../Niçin benimle bir yuva kurmadın”

Ahmet Şafak - Adam Gibi

“Ben seversem mecnun gibi/ Dağlar delen ferhat gibi/ Adam gibi adam gibi severim”

Demet Akalın - Adam Gibi

“Ben seni adam gibi sevdim /Düşünmeden günahını çektim”

Pınar Aylin - Adam Olaydın

“Adam olaydın da beni alaydın..”

Davut Güloğlu - Adam Olmaz

“Sana ben neler neler verdim/Adam gibi sevdim/Gözün doymadı mı?”

Esmeray - Adam mı Oldun

“Senin hayatın çürümüş/Her yanını hırs bürümüş/Ne kadar burnun büyüümüş/Adam mı oldun”

Cici Kızlar - Uçtu Uçtu

“Varlıklıydı bey babam, vermezdi beni/Davul dengi dengine vurmali derdi /Armutun sapı varmış üzümün çöpü/Beni isteyenlerin dolu olmalı küpü/.../’Nerde senin diploman’ diyordu babam/Tahsilli olmayana ben adam demem /Ya doktor olmalıymış ya da mühendis/Davulcuya zurnacıya verilir mi kız?

“Erkek” Teması

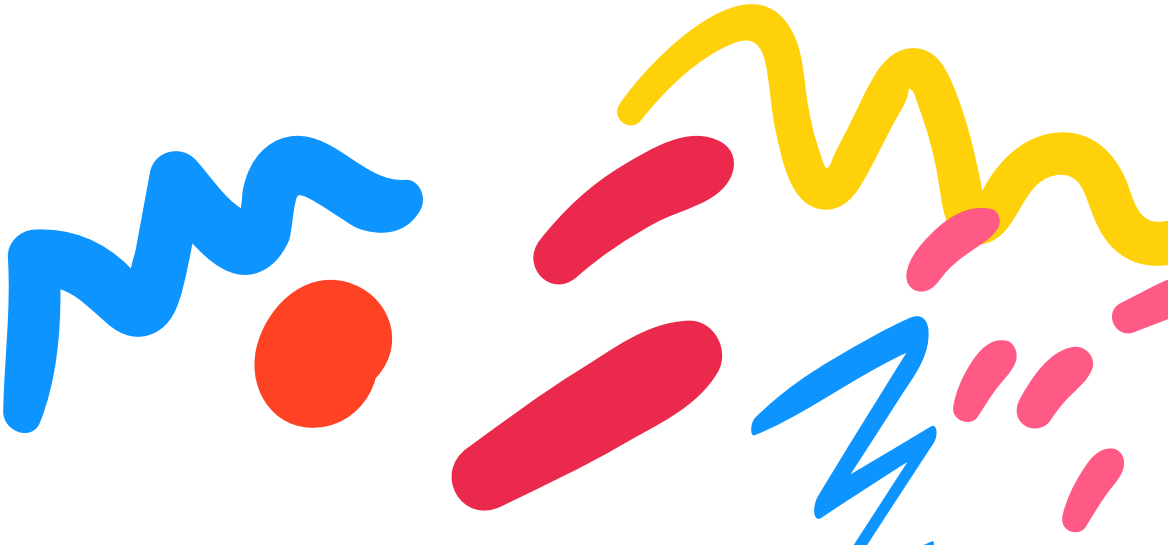
Tanımlar:

TDK / Erkek:

- 1. isim** Yetişkin adam, bay, er kişi. "Erkekler tekaüt olunca çocuğa dönüyorlar." - R. N. Güntekin. **2.** İnsan, hayvan ve bitkilerin dişiye dölleyecek cinsten olanı. "Erkek arıların takatleri kesilmeye başlar, bir bir dökülür, ölür giderler." - T. Buğra.
- 3.** Koca. "Kadın erkeğini uğurladı.". **4. biyoloji** Sperma oluşturan organizma. **5.** sıfat Sözüne güvenilir, mert. **6. sıfat** Girintili ve çıkıntılı olarak bir çift oluşturan nesnelerden çıkıntılı olanı.
- 7. sıfat** Sert, kolay bükülmez. "Erkek demir, erkek bakır."

TDK / Erkek Olmak:

- 1.** kadınsı cinsiyet değiştirmek. **2.** erkeğe yaraşır davranışlarda bulunur duruma gelmek. "İnsan erkek olur da bu yaşta alının teriyle ekmeğini kazanacağı bir iş tutmaz mı?" - N. Cumalı. **3.** sünnet olarak erkeklığe adım atmak.

TDK / Erkek Gibi:

1. erkeğe yakışır, erkeğe benzer.

TDK / Erkek Sel, Kadın Göl:

1. "erkek, parayı bilinçsizce harcama eğiliminde olsa bile kadın buna meydan vermemeli, tutumlu olmalıdır" anlamında kullanılan bir söz.

TDK / Erkek Koyun Kasap Dükkanına Yaraşır:

1. "miskin erkek, yaşamaya layık değildir" anlamında kullanılan bir söz.

TDK / Erkeğin Kalbine Giden Yol Midesinden Geçer:

1. "kendini bir erkeğe beğendirmek isteyen kadın, ona güzel yemekler hazırlamalıdır." anlamında kullanılan bir söz.

Şarkılar:

İbrahim Tatlıses - Erkekler (Dinletilebilir)

“Yahu kadın beni dinle kendine gel hey/Ben erkeğim hemen önümde eğil diz çök/Bak kızıyorum evinde otur çocuk doğur hey/İşin gücün yok mu senin bir sıcak çay dök/Allah allah dinlemiyor kendini şaşmış/Tövbe estafurullah aşmış bu aşmış/Birleşelim arkadaşlar erkeklik gidiyor elden/Birleşin arkadaşlar erkeklik gidiyor elden/Birlikten kuvvet doğar henüz vakit erken/Zil çalışıyor etekleri çıldırmış saçı uzunlar/Toplanalım tedbir alalım henüz vakit varken/Yoksa bulacağız papazı biz çıkaramayız bu yazı/Almışlar ellerine sazi/ Coşmuş bunlar coşmuş”

Nilüfer - Erkekler Ağlamaz

“Erkekler ağlamaz sevgilim sil gözyaşını”

19

Gülşen - Erkeksen

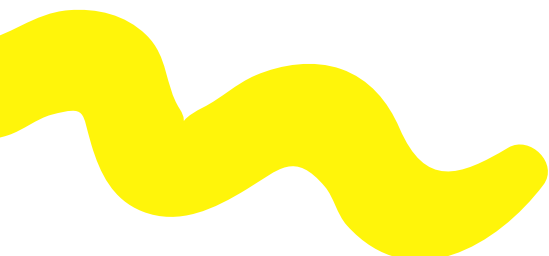
“Göze alıyorsan mahvet beni/Erkeksen git aldat beni”

Demir Demirkan - Erkekler Kulübü

“Erkek gibi öl,erkek doğdun/Erkekler kulübüne hoşgeldin oğlum”

Nil Karaibrahimgil - Erkekler Yüzünden

“Gülümse erkekler pozitif kızları sever”

Sibel Tüzün - Erkekleri Tanıyın

“Erkekleri tanıyın/Onlara inanmayın/Nasıl çapkın bakarlar/Kalbimizle oynarlar/Şu erkekler ne yaman/Her sözleri pek yalan”

Ebru Gündeş - Erkeksen Söyle

“Şimdi sen söyle öleyim mi?/Yoksa sözümünden döneyim mi?/Elleri sevsem bunu sen bilsen/Ne olur halin göreyim mi?/Erkeksen söyle”

Ajda Pekkan - Erkek Adın

“Söyleme istemem yalandır her şeyin/...Gözlerim görmesin şeytanın kendisi/.../Söyleme istemem seni ben tanırım/Kurbanın her kadın, "ERKEK" adın”

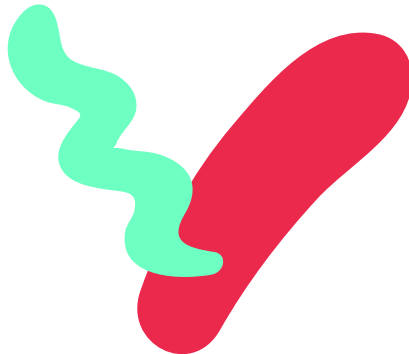
20

Zakkum - Erkek Adamsın

“Ama sen ağlayamazsın/Sen erkek adamsın/Gülen yüzünün ardında gizlice kanayansın”

Petek Dinçöz - Erkek Milleti

“Erkek milleti değil mi aman/Hepsi de aynı tas aynı hamam/.../Özledikçe temizlik yaptım/Sinirlendim yemek pişirdim/Yok yine de geçmiyor ki zaman”

Seda Üren & Alişan - Erkekler de Ağlar

“Erkekler de ağlar hem de utanmadan”

Muhittin Seçen - Erkek Sözü

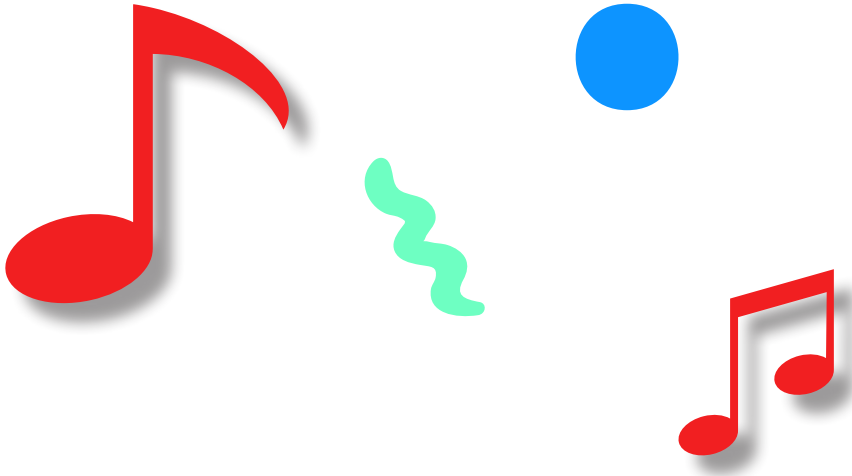
“Benden zarar gelmez sana/Bin yeminle erkek sözü”

Ebru Gündeş - Erkekler

“Kucağında uyuyunca bir kuş gibiler/Dışarda aslan olur tüm erkekler”

Yunus Bulbül - Ah Şu Erkekler

“Gözleri dışarıda durmaz gezerler /çapkınlık yaparlar bizi üzerler /Hep yalan söylerler hiç sır vermezler /Erkekler erkekler ah şu erkekler /Ahmet`i Mehmet`i Ali Veli`si /Hiçbiri birinden farklı değil ki /Hepsi de ego-ist önce kendisi /Erkekler erkekler ah şu erkekler/Kimisi kahvede kimi maçlarda /Kimisi meyhane kimi barlarda /Karısı çocuğu gelmez aklına /Erkekler erkekler ah şu erkekler /önce kuzu sonra bir kurt olurlar /Verdiği sözleri hep unuturlar /Döverler söverler evden kovarlar /Erkekler erkekler ah şu erkekler.”

Kadın” Teması

Tanımlar:

TDK / Kadın:

- 1. isim** Erişkin dişi insan, hatun, hatun kişi, zen. "Yanlarında, kendileriyle ahbaplık edecek dostlar, hizmetlerine koşacak kadınlar veya erkekler görmek isterler." - A. Ş. Hisar.
- 2. sıfat** Analık veya ev yönetimi bakımından gereken erdemleri, becerileri olan. **3.** Hizmetçi bayan. **4.** Bayan.

TDK / Kadın Olmak:

- 1.** kızlığını yitirmek.
- 2.** kadın kocasını, evini iyi yönetmek

TDK / Kadının Yüzünün Karası Erkeğin Elinin Kınası:

1. "yolsuz ilişkiler kadınlar için hoş karşılanmadığı hâlde erkekler bu gibi ilişkilerden övünme payı çıkarırlar" anlamında kullanılan bir söz.

TDK / Kadının Fendi Erkeği Yendi:

1. "kadınlar kurnazlıkta erkeklerden üstündürler" anlamında kullanılan bir söz.

TDK / Kadın Başına:

1. *zarf* Tek başına kadın olarak.

TDK / Kadın Kadıncık:

1. *isim* Hanımefendi, terbiyeli, ağırbaşlı kadın. 2. *zarf* Hanımefendi, terbiyeli, ağırbaşlı bir biçimde. "Kocası marangozdu, sabahları çok erken giderdi. Onun arkasından, hemen kadın kadıncık temizliğe başladılar." - N. Meriç

23

Şarkılar:

Sezen Aksu - Ben Dul Bir Kadınım (Dinletilebilir)

"Ben dul bir kadınım/Öyle her istediğimle beraber olamam/Ben dul bir kadınım/Canımın istediğince gezip tozamam/Bir kız arkadaşım ile bir yere gitsem/Bir erkeğe kazara gülerek selam versem/Ya da biraz fazla giyinip süslensem/Dedikodu olur, çünkü dul bir kadınım/Ben dul bir kadınım/Bir gün yeniden birisini beğenirsem/Beraber olursak/Birkaç kez yanyana görülürsem/Dedikodu çarkları o an hızla çalışır/"Bakalım alır mı seni"

söylentisi dolaşır/Erkeğin ailesi adamakıllı telaşlanır/Ortalık bir karışır,
çünkü dul bir kadınım/Ben dul bir kadınım/Bin türlü baskıyı omuzlarımda taşıyım/Haklı ya da haksızmışım, önemi yok/Bir kere boşanmışım/
Benim de duygularım varmış/Bunlardan kime ne/Seçme şansım yok boyun eğdim kadere/Bana ben değil kurallar sahip çıkar/Saygınlığım bağlıdır daima bir erkeğe”

Hümeyra - Adım Kadın

“Bana kimse sormaz/Atarlarken düğümü/Ben bir dilsizim/Silkemem ki yükümü/Gözlerimde ürkeklik/Kimse bilmez küsümü/Çünkü adım kadın/
Dinletemem sözümü/Bana herkes sahip/Benim hiç hakkım yoktur/Ben akıldan yoksun/Ama vazifem çoktur/Adem’in yediği elma/Hep benden sorulur/Çünkü adım kadın/Kadınım hükmüm yoktur”

24

Cici Kızlar - I lh

“Hayır dersem belki demek/Belki dersem evet anla/Çok söz söyler kadınlar/Evet demezler asla/.../Bir kez evet derim ben/Nikah memurluğunda”

Yunus Bulbül - Ah Şu Kadınlar

“Ah şu kadınların adı yüzde doksanı hep cadı/Evde orda şurda burda ne olursa onlar haklı /.../Kimi nazlı kimi kurnaz kimi

hiç sözünde durmaz /Kimi tembel kimi cambaz ah şu kadınlar kadınlar /
Sevilince şımarırlar binbir sitem naz yaparlar /Olur olmaza kızarlar ah şu
kadınlar kadınlar/.../Bütün dertler kadınlardan boşboğaz dil yarısından /
Usanmazlar dırdırlardan ah şu kadınlar kadınlar/Saçı uzun aklı kısa bayılır
dedikoduya/Düşman gibi anamıza ah şu kadınlar kadınlar /Altın gümüş
pırlantalar model model arabalar /Neler neler istiyorlar ihtiraslı şu ka-
dınlar”

Mahsun Kırmızıgül - Ellerin Kadınısın

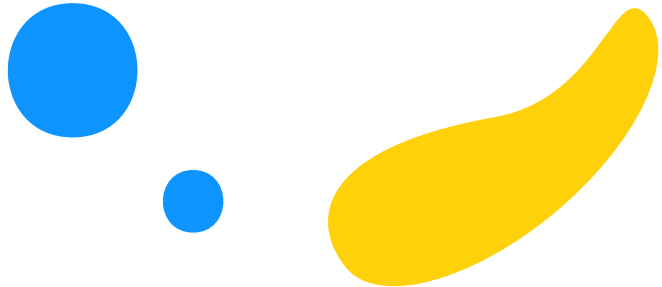
“Gönlün bendeyse de beden el’in/Ellerin kadınısın seni sevemem”

Okay Barış - Kadınım Diyorsan

“Kadınım diyorsan o senindir zaten/Paylaşamazsın kimseyle, ne geniş
adamsın”

Masge - Kadın

“Biz de ana kuzusu değil miydik? /Üç dönüm tarlaya takas edildik /Her-
kes kadar sevilemez miydik? /Kader denen yazıda silindik /Allahım canı-
mızı başkası alıyor /Kalkan elleri kalbimizi dövüyor /Korkumuzdan sustuk
inançtan değil /Ama melek olmak için yaşımız yetmiyor /Her yerdeyiz
ama kimse görmüyor /Üçüncü sayfada her gün adımız değişiyor /Adımız
farklı yazımız aynı ağlayan hep kadınlar /Hiçbir şey değişmiyor “

Tolga Burkay - Kadın

“Alışırsan hep yanımda durmak istersin /Her akşam önüme sofru kurmak istersin /Hatta belki bir çocuk doğurmak istersin /Beni en güzel sen seversin kadın “

Sevinç Eratalay - Kadınım

“Kadınım dövülen öldürülen/her yerde sömürülen/Namus muyum bu dünyada /insan mıyım bilemedim/isyandayım/yıkılsın bu düzen /sen düzen ben kadın/yoksa kız mı /anne, eş mi, sevgili mi yoksa /köle miyim bu dünyada/insan mıyım bilemedim/isyandayım/yıkılsın bu düzen”

Demet Akalın - Anan Güzel Mi

“Erkek dediğin sarmalar, kadın dediğin çalkalar”

“Kız” Teması

Tanımlar:

TDK / Kız:

1. *isim* Dişi çocuk. "Oğlu savaşın birinde şehit düştü, iki kızı da evlenip ücra yerlere gittiler." - *Halikarnas Balıkcısı*. **2.** Üzerinde kadın resmi bulunan iskambil kâğıdı. "Karo kızı." **3.** ünlem Dişi cinsten birine daha yaşlı biri tarafından kullanılan bir seslenme sözü.

TDK / Kız Gibi:

1. kıza benzeyen. "Kız gibi oğlan." **2.** Utangaç. **3.** çok güzel ve yeni. "Şimdi de kucağında evirip çevirdiği İngiliz malı, kız gibi mavzerine bakıyor, gözlerini ondan ayırmıyordu." - *T. Buğra*

27

TDK / Kızını Dövmeyen Dizini Döver:

1. "çocuğunu gerektiği gibi eğitmeyen, ileride çok pişman olur" anlamında kullanılan bir söz.

TDK / Kızı Gönlüne Bırakırsan Ya Davulcuya Ya Zurnacıya:

1. "evlenme çağındaki kızı, büyükleri uyarmazlarsa uygun olmayan biriyle evlenir" anlamında kullanılan bir söz.

TDK / Kız Başına:

1. *zarf* Tek başına kız olarak. "Kız başına İstanbullarda yaşayıp okumana evet diyemezmiş." - *T. Dursun K.*

TDK / Karı Kız Milleti:

1. (*kaba konuşmada*) *isim* Toplumun dişi cinsten oluşan bölümünün tümü.

TDK / Kız Kurusu:

1. (*alay yollu*) isim Evlenmemiş yaşlı kız.

TDK / Kız Beşikte Çeyiz Sandıkta:

1. "kız daha beşikte veya kundakta iken çeyiz düzmeye başlamak gerekir" anlamında kullanılan bir söz

Şarkılar:

Barış Manço - Adem Oğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek

"Kız dediğin nazlı olur erkek ise mangal yürek/Er kişinin yanında hatun gerek/Kız olmazsa er kişi kolsuz kanatsız demek/Davulu dengi dengine vurmak gerek"

28 Berkant - Ah Kızlar

"Ah kızlar kumral sarışın esmer/Ah kızlar hep mini etek giyer/Ah kızlar her gün biriyle gezer/Demez yeter aşka güler/Ah kızlar kumral sarışın esmer/Ah kızlar dansı denizi sever/Ah kızlar bilir peşinde bizler/Nazla geçer aska güler/Bicare erkekler kızlardan hep neler çeker/Kış yaz demezler inanın hep naz ederler/"

Flört - Ah Kızlar

"Sizin için "biraz nazlı" diyorlar /Sizin için "seni sevmez" diyorlar/.../Sizin için "çok çok zor" diyorlar /Sizin için "ulaşılmaz" diyorlar/.../Sizin için mecnun olurlar /Sizin için dağları delerler /Gülüştünüze kurban olurlar /Sizin için erkekler ağlar"

Sibel Tüzün - Ah Biz Kızlar

“Fallar açar teller takar beklerim/Beyaz atlı prensimi isterim/.../Ah biz kızlar evde de kaldık varamadık kocaya”

Emel Müftüoğlu - Evlenilecek Kızlar Eğlenilecek Kızlar

“Evlenilecek kızlar var eğlenilecek kızlar var/Kim bu bize sormadan adımızı koyup sınıf sınıf ayıranlar”

TDK’da Yer Alan Diğer Kavramlardan Bazıları:

TDK / Oğlan:

1. isim Erkek çocuk. "Biraz sonra oğlan da doğrulup kızın karşısına geçti." - O. C. Kaygılı. **2.** Yetişkin erkek. "Yakışıklı, erkek güzeli olmaya aday bir oğlandı." - T. Buğra. **3.** Bacak. **4.** Cinsel bakımdan erkeklerin zevkine hizmet eden sapık erkek.

29

TDK / Kızoğlan:

1. sıfat Bakire.

TDK / Bay:

1. sıfat Parası, malı çok olan, zengin (kimse). **2.** isim Erkeklerin ad veya soyadlarının önüne getirilen saygı sözü."Bay Doğan.". **3.** Erkek. "Bir bay sizi arıyor."

TDK / Bayan:

1. isim Kadınların ad veya soyadlarının önüne getirilen saygı sözü. "Bayan İnci.". **2.** Kadın. "Bir bayan geldi." **3.** Eş, karı. "Süleyman Bolluk da bayanın sımsıkı koluna girmişti." - H. E. Adıvar. **4.** ünlem Kadınlara bir seslenme sözü. "Bayan! Kimi aradınız?"

TDK / Hanım:

1. isim Kız ve kadınlara verilen unvan, bayan. “Ülker Hanım.” **2.** Kadın, eş. “Yaptığı çiçek suyunun ilk bardağını kendi içtikten sonra ikincisini hanımına getirir.” - *H. R. Gürpınar*. **3.** Toplumsal durumu, varlığı iyi olan, hizmetinde bulunulan kadın. “Becerikli hâliyle Zeynep’e ve hanımına ait bütün işleri elinin içine almıştı.” - *H. E. Adıvar*. **4.** sıfat Kadınlığın bütün iyi niteliklerini taşıyan. “Hanım kadın. Hanım kız.”

TDK / Hanımevladı:

1. isim Nazlı büyütmüş, çıtkırlı kimse. “Hanım evladını tepemize tebelleş eden kendisidir.” - *A. İlhan*. **2.** Piç.

TDK / Hanımefendi:

30 **1. isim** Saygı bildirmek için kadın adlarının sonuna getirilen veya adların yerine kullanılan bir söz. “Biz de şimdi hanımefendiyle onu konuşuyorduk.” - *N. F. Kısakürek*

TDK / Hanım Hanımcık:

1. sıfat Oturaklı davranışları olan (kadın veya kız). **2. zarf** Oturaklı bir biçimde. “Kaynanam rahat vermiyor ki evimde hanım hanımcık oturuyum.” - *S. Birsel*

TDK / Bey:

1. isim Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü. “Eniştem Neyyir Bey’i kimin vurduğunu ben biliyorum.” - *R. N. Güntekin*. **2.** Erkek özel adları yerine kullanılan bir söz. “Bir bey sizi aradı.”. **3.** Eş, koca. “İki yol var önünde, ya beynin dilini öğrenirsin ya beyin senin dilini.” - *T. Dursun K.* **4.** As (II). “Gerçekten de doktora bir bey ile iki yedili gel-

mişti.” - *T. Buğra*. **5.** Erkek sıfatlarının hemen arkasına eklenir. “Doktor bey. Damat bey.” **6.** Aşığın çukur yüzünün arkasındaki yumru bölge. **7. tarih** Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı. “Karaman beyi. Menteşe beyi.” **8.** askerlik Komutan. “Alay beyi. Uç beyi.” **9.** Zengin, ileri gelen kimse, bay (I)

TDK / Beyefendi:

1. isim Saygı belirtmek için erkek adlarının sonuna getirilen veya bu adların yerine kullanılan san. “Bak beyefendi, seni tanımak istiyorlar.” - *Y. Z. Ortaç*. **2.** sıfat Terbiyeli. “Beyefendi adam.”

TDK / Herif:

1. isim Güven vermeyen, aşağı görülen, bayağı kimse. “İki herif zavallıya abanıyorlar.” - *A. Rasim*. **2.** Adam. “Herifin etrafına daha trenden inerken üşüştük.” - *N. Hikmet*. **3.** Evin erkeği.

31

TDK / Karı:

1. isim Bir erkeğin evlenmiş olduğu kadın, eş, refika, zevce. “Eve varınca karım Fadime kapıyı açar.” - *S. F. Abasıyanık*. **2.** Kadın. “Analar ağlıyor, nişanlılar ağlıyor, karılar ağlıyordu fakat Saliha kadın buna alışmıştı.” - *H. E. Adıvar*. **3.** Yaşlı, ihtiyar.

TDK / Karı Gibi:

1. korkak, döneke (erkek).

TDK / Karının Saçlısı, Tarlanın Taşlısı:

1. "kadının saçlı olanı ile tarlanın taşlı olanı makbuldür" anlamında kullanılan bir söz. "Vay başına, sen tarlada hiç taş komamışsın. Sonunda bunun sana zararı dokunur. Karının saçlısı, tarlanın taşlısı, demişler."

- K. Tahir

TDK / Karısının Üstüne Evlenmek:

1. karısı varken bir kadınla daha evlenmek. "Fakat hanımefendi, bugün İstanbul'da karısının üstüne evlenmiş kaç erkek var?"

- H. C. Yalçın.

TDK / Karı Ağızlı:

1. *sıfat* Dedikodu yapan (erkek). 2. Karısının etkisiyle, karısının ağzıyla konuşan (erkek), karısı ağızlı.

32

TDK / Karısı Köylü:

1. *sıfat* Karısının yakınlarını benimseyip kendi yakınlarını unutan (erkek).

2. Kılıbık

TDK / Katır Karı:

1. *isim* Çocuğu olmayan evli kadın. 2. Kaba, görgüsüz kadın.

TDK / Mahalle Karısı:

1. *isim* Görgüsüz, kavgacı kadın. "Korkunç bir mahalle karısı çılgılığıyla üstümüze saldırdı." - R. N. Güntekin.

SABANCI ÜNİVERSİTESİ
TOPLUMSAL CİNSİYET VE KADIN ÇALIŞMALARI
MÜKEMMELİYET MERKEZİ

